Asiantuntijalausunto
7.10.2015 klo 9.00

Tuomo Kuosa
Filosofian tohtori
Strategisen ennakoinnin asiantuntija, AlternativeFutures

Teema: Kuulemisen aiheena ovat tulevaisuushaasteet ja ennakoinnin kehittäminen.

Paikka: valiokunnan kokoushuone D 230, D-rakennus
Asia: O 20/2015 vp Tulevaisuusvaliokunnan selvityshankkeet 2015 - 2019

Mitkä ovat mielestänne Suomen/maailman kymmenen tärkeintä tulevaisuushaastetta

Lausunto

Suomen tärkeimmät tulevaisuushaasteet:

-Pakolaisten nopea kotouttaminen työmarkkinoille ja koulutukseen. Suomi tarvitsee nuorta työvoimaa pienipalkkaisiin suorittaviin tehtäviin. Työluvissa ja kielitaitovaatimuksissa on joustettava enemmän. Usein riittäisi, että työnjohtaja puhuu esim. arabiaa ja englantia.

-Valtion jatkuva syömävelanotto, ylisuuri julkinen sektori ja kykenemättömyys terminoida kannattamattomia julkisia palveluita ja vähentää virkamieskuntaa valtiolla ja kunnissa.

- Talouskasvun puute, heikko kyky tuotteistaa ja brändätä tuotetteita.

- Liian pitkät ja suuret eläke-edut/huono huoltosuhde. Suuri osa eläkkeelle jäävistä tulee elämään yli 100-vuotiaiksi. On kohtuutonta maksaa pääosin velkarahalla jopa 40-vuotta eläkettä ehkä vain 30 vuoden työuran jälkeen. On lisäksi kohtuutonta laittaa nuoret sukupolvet ja pienyrittäjät maksamaan ko. pitkät eläkkeet samalla kun on hyvin todennäköistä, että nuoret sukupolvet ja pienyrittäjät eivät itse tule koskaan pääsemään nauttimaa samoista eduista.

- ON-OFF –yhteiskunta. Saavutetut edut ja liian jäykkä TES. Paikallisen sopimisen vähäisyys. Useat kannustinloukut työllistymiseen. Ansiosidonnaisen liian pitkä kesto. Ihmisten tulisi voida olla elämäntilanteeseen sopivalla ja joustavalla tavalla yhtä aikaa töissä, yrittäjiä, sairaseläkkeellä, työttömiä ja opiskelijoita. Negatiivinen tulovero ja erityisesti kansalaispalkka karisisi tukiviidakkoa ja vähentäisi viranomaisvalvonnan ja –tulkinnan tarvetta ja säästäisi julkisia kuluja samalla, kun se toisi dynaamisuutta yhteiskuntaan.

-Sääntöjen ylitulkinta virkamieskunnassa - erityisesti ELY.

-Säätiö- ja julkinen rahoitus ja tukiverkostot startupeille vähäisiä verrattuna kilpailijamaihin.

-Muutosvastarinta ideologista, historiallisista tai hallinnollisista syistä – Suomessa muutoksista ja mahdollisuuksista ei riittävän aktiivisesti tartuta kiinni.

Maailman tärkeimmät tulevaisuushaasteet:

-Maailman talousjärjestelmän luottamuksen mahdollinen katoaminen ja sitä seuraava romahdus ja virtuaalivarallisuuden arvon katoaminen.

-Ilmastonmuutos/Atlantin merivirran pysähtyminen/Supertulivuoren purkaus

-Venäjän puoli-kleptokraatinen hallinto, joka pyrkii nationalistisella uhittelulla ja sotatoimien masinoinnilla Ukrainassa ja Syyriassa viemään huomion sisäisistä ongelmista.

-Erityisesti Kiinan masinoima cybersota.

-Euron/EU:n mahdollinen hajoaminen.

-Juomaveden loppuminen monissa köyhissä maissa.

-Teknologisen kehityksen ja robotisaation johdosta jossain vaiheessa syntyy pysyvä massatyöttömyys. Yhteiskunnat eivät voi enää nojata keskiluokan verotukseen, koska keskiluokat heikkenevät kaikissa länsimaissa. Tuotantovälineille/roboteille, omaisuudelle ja pääomien liikkeille on pakko asettaa veroja, jotta kulutustaso voidaan turvata esim. kansalaispalkkan kautta.

Mitkä ovat kolme tärkeintä keinoa ennakoinnin ja tulevaisuuden tutkimuksen kehittämisessä?

Lausunto

- Systemaattisen ennakoinnin edellyttäminen osana pitkän ajan suunnitelmia. Ennakointi tulisi saada Tekes, Akatemia ym. hakuihin yhdeksi tieteen/tiedon alaksi. Kriteeristö julkiselle ennakoinnille ja selvät pätevyysvaatimukset. Huono ja hyvä ennakointi on erotettava toisistaan, jotta toiminnan uskottavuus ei kärsi. Samoja käsitteitä, kun käyttävät sekä puoskarit, että ammattilaiset.

- Alan koulutuksen selkiyttäminen. Ennakointimoduuleja tarjolle kaikkiin tiedekuntiin.

- Ennakointi ei saisi olla vain mahdollisen tiedon tuottamista, eikä erillinen saareke. Ennakointi tulisi sitoa käytännön proaktiiviseen tekemiseen, kokeiluihin ja pilotointeihin ja sen tulisi olla itsestään selvä osa pitkän aikajänteen suunnittelua.